Ч. 217 (14.114). Львів, пятниця 16. серпня 1935. Opłata pocztowa opłacono ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 504-060. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. Рукописів не звертається.

Передплата в краю: Місячно 5·00 зол. Четвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В справі оголошень звертатися до Адміністрації. Ціна одного примірника 20 сот.

Важка недуга арт. О. Новаківського.

Дістаємо прикру вістку про поважну недугу мистця О. Новаківського. А саме: В середу 14. серпня ц. р. привезли до гол. шпиталю у Львові полудневим поїздом з Ямного на Гуцульщині відомого нашого мистця Олександра Новаківського, який там тяжко занедужав. Зараз пополудні між год. 5—7-ою примар д-р Родзінський перевів йому операцію. Стан здоровля нашого мистця по операції дуже тяжкий.

В Парижі рішається доля Абісинії.

ВСТУПНІ РОЗМОВИ.

ПАРИЖ, 15. 8. ПАТ. Мін. Іден у товаристві амб. Клерка і постійного державного підсекретаря у „Форін Офіс", прийшов учора рано на „Ке д' Орсе", де його приняв премієр Ляваль. Здогадуються, що розмови Ляваля й Ідена не вийшли поза загальні справи. Сутевих розмов не можна вести, доки італійці докладно не зясують своїх змагань до експанзії. Треба чекати на вислід розмови Ляваля з бар. Альойзієм, що відбудуться нині. Іден зазначив, що підставою розмов повинен, на думку британського уряду, бути договір з 1906 р. та виміна нот між В. Британією й Італією, що запевнилаб Італії експанзію. Льондон хоче підтримати в абісинського цісаря італійські проекти господарської експанзії, виключивши політичні уступки.

ЛЬОНДОН, 15. 8. ПАТ. Агенція Райтера повідомляє з Парижа: Вступні французько-британські розмови відбуваються в дуже строгій тайні. Французькі політичні кола дуже зацікавлені, чи Іден приїхав з конкретними господарськими пропозиціями. Думають, що ні. Райтер стверджує, що переговори зачинаються в виїмково важких умовинах.

ПАРИЖ, 15. 8. ПАТ. Премієр Ляваль заявив представникам преси по розмові з мін. Іденом: Ми говорили у справі італійсько-абісинського спору. Завтра говоритиму з італійським делегатом. В пятницю відбудемо спільну конференцію з Іденом і Альойзієм. До зборів 16 ц. м. не буду вже говорити з Іденом.

Міністр Іден відбув вчора в англійській амбасаді розмову з грецьким послом Політісом. Посол Політіс говорив раніше на „Ке д' Орсей" з прем. Лявалем. Правдоподібно, що посла Політіса визначать суперарбітром у примирній італійсько-абісинській комісії.

НОВА АБІСИНСЬКА НОТА.

ПАРИЖ, 15. 8. ПАТ. Агенція Аваса повідомляє з Женеви: Генеральний секретар Ліґи Націй дістав від абісинського уряду лист, датований з Парижа з підписом Текля Гаваріяти. В листі підкреслюють, що Італія далі висилає транспорти зброї і війська до Східньої Африки, тоді, як до Абісинії скрізь забороняють вивозити зброю.

БЕРЛІН, 15. 8. ПАТ. Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє з Льондону, що тамошні вечірні щоденники поміщують товстим друком вістку про нову абісинську ноту до Ліґи Націй. Міродатні льондонські кола вияснюють, що англійська заборона вивозу зброї є тільки провізорична та однаково відноситься до Абісинії і Італії. Є поголоска, що домагатимуться від італійського уряду вияснень щодо воєнних приготувань. Якщо Італія відмовилаб тому домаганню, абісинську ноту мусілаб розглянути Ліґа Націй та в Англії знесли би заборону вивозити зброю до Східньої Африки.

ЕКОНОМІЧНІ УСТУПКИ.

ЛЬОНДОН, 15. 8. ПАТ. Райтер повідомляє з Парижа: Про плян економічних уступок для Італії в Абісинії, який британський уряд предложив французькому урядові, повідомлять Мусолінія. Якщо він погодиться прийняти цей плян, Франція і В. Британія вжиють усього свого впливу в Аддіс-Абебі, щоб зєднати й абісинського цісаря прийняти ту пропозицію.

Міністр Ляваль нині говоритиме з бар. Альойзієм і можливе, що завтра пополудні відбудеться конференція Ляваля з Іденом.

ОСТРІВ ЛЕРОС ІТАЛІЙСЬКОЮ ТВЕРДИНЕЮ.

АТЕНИ, 15. 8. ПАТ. Над грецьким населенням Додеканезу завели строгу контролю. На цих островах проголосили воєнний стан та завели строгу бльокаду. Острів Лерос замінили італійці на твердиню. Доми на острові Лерос і Родос зареквірували на шпиталі для хворих і ранених вояків, що приїзджатимуть із фронту з Еритреї.

Льойд Джордж проти уряду й парляменту.

ЛЬОНДОН, 15. 8. ПАТ. У промові, виголошеній у клюбі Трейд-уніонів Льойд Джордж гостро осудив господарську й закордонну політику уряду. Льойд Джордж закінчив твердженням, що теперішнє положення вимагає нового уряду й нового парляменту.

Великий шпигунський процес у Чехословаччині.

З Братислави повідомляють: Перед карним судом у місцевости Стіявніца Банська-Беля відбувся процес проти 15 осіб, обвинувачених у військовій шпіонажі в користь Мадярщини. Підсудних обвинувачують у тому, що довший час висилали шифровані депеші до мадярської місцевости Сальґотаріян та зраджували військові тайни.

Розправа відбувалася при зачинених дверях. Сім осіб засудили на 3—8 років вязниці, решту звільнили.

Розшалілі води нищать майно та вбивають людей.

ПАРИЖ, 15. 8. ПАТ. Авас повідомляє з Турину: Зірвана з Овадо гребля стримувала більш як 20 міліонів кубічних метрів води. Вода залила великий простір, 40 км. довгий, 2 км. широкий, і знищила 4 мости. Число жертв іще не устійнене. На місце катастрофи вислали військо і відділи Червоного Хреста. Вчора від рана падав зливний дощ, що ще збільшує небезпеку. Вилила теж ріка Стура та знищила дороги.

РИМ, 15. 8. ПАТ. Повідомляють з Нові Ліґуро: Повінь знищила 200 домів, багато мостів зовсім зірвала. Є численні жертви в людях. Міст на заліничій лінії завалився 8 хвилин по переїзді особового поїзду з Ґенуї. Завалилися мости на лінії Овада—Моляре—Аквi та новий міст у Бельфорті. Багато ранених відставили до шпиталю в Овада. Недалеко Борґо Нуово вода дослівно знесла три віллі. Телеграфічне й телефонічне получення перерване. Один механік з варстатів Фіята врятував у драматичних обставинах 30 осіб, інший мешканець Овада якийсь Діосеса врятував 7 осіб. Число осіб, що згинули в катастрофі доходить до кількасот.

По передвиборчих окружних зборах.

Львів, 15. серпня 1935.

Окружні передвиборчі зібрання поза нами. Нині знаємо вже докладно, як вони випали для нас в усіх 15-ти східно-галицьких округах. І тому на підставі того, що знаємо, можемо і маємо право робити деякі підсумки наших осягів та робити з усього того деякі загальні висновки.

Перше, що кожному вдумчивому читачеві і громадянинові-українцеві мусить впадати в вічі при розгляді принятих кандидатів, це те, що в ніякій окрузі не пройшов на першому ні на другому місці кандидатських лист **москвофіл.** Москвофіли ріжних відтінків і ріжних мастей опинилися поза всякою спроможністю добути мандат до сойму зі східно-галицької території. Тільки в золочівській (62) виборчій окрузі опинився на четвертому місці кандидатської листи селянин-москвофіл Іван Миськів. Для нас нема сумніву, що цей кандидат мандату не добуде. Про це зрештою постараються вже українські виборці при голосуванні дня 8. вересня. У 77. виборчій окрузі (Сянік, Ліско, Коросно), де москвофіли рахували на мандат як на чотири тузи (їх кандидатом був там д-р Гнатишак із Криниці), ніхто з них не попав навіть на листу. Зате на друге місце прийшов там наш кандидат п. Володимир Соловій (син пок. д-ра Соловія, адвоката й синдика престольних митрополичих дібр у Львові), знаний українським політичним колам з його дипльоматичної служби в українських закордонних представництвах у 1918—21 роках. Таким чином з приємністю можемо підкреслити, що першим і найбільшим нашим політичним осягом у наслідку виборчого порозуміння УНДО з польськими відповідальними чинниками є політична деградація москвофільства, того самого москвофільства, яке тут і там користувалося довго поважною підтримкою польських урядових чинників і зокрема моральною підтримкою місцевих ендеків.

Вчора писали ми на цьому самому місці між іншим і про те, що на окружних передвиборчих зібраннях можуть декуди зайти несподіванки, що виплинуть із льокальних причин. Так воно і сталося. Несподіванкою було для нас те, що кандидати УНДО в 63. (Бережани—Перемишляни—Зборів) і в 64. виборчій окрузі (Бучач—Теребовля—Підгайці), а саме д-р Ст. Біляк і п. Зеновій Пеленський, попали не на друге, але на третє місце кандидатських лист. Далекосяглого значіння і впливу на виборчі висліди в названих округах ця обставина не буде мати. Але засадничо в обох випадках вийшов відхил від підстав виборчого порозуміння. Сталося це, як довідуємося, з чисто льокальних причин. На окружному зібранні в Бережанах д-р Степан Біляк через недостачу кількох голосів попав на третє місце. Там між іншим на четверте місце попав кандидат (Вас. Душеньчук), що його не висунуло УНДО і тому деякі члени зібрання були здезорієнтовані. Таксамо за мало голосів дістав п. З. Пеленський у Бучачі, де деякі польські члени зібрання не виявили доброї волі голосувати на компромісову листу кандидатів в умовленому порядку. Ясно, що ці два відхилення направлять українські виборці при голосуванні дня 8. вересня ц. р.

Поза тими двома несподіванками на цілій території Сх. Галичини пройшли передвиборчі зібрання згідно з духом і підставами виборчого порозуміння. В калуській (68) виборчій окрузі наш кандидат Д. Великанович дістав найбільше голосів і найшовся на першому місці кандидатської листи. Колиж денебудь ще позатим були якінебудь недотягнення на місцях, то вони були без значіння і загальної картини виборчих підсумків на окружних передвиборчих зібраннях не зміняють.

Словом, висліди передвиборчих зібрань є для нас у підсумках позитивні й корисні. Ми матимемо змогу при теперішній виборчій ординації провести до польського сойму **пятнацять українських представників** із Сх. Галичини. На всіх 208 посольських місць у будучому соймі число 15 наших послів є поважне, особливо коли мати на увазі духа і букву обовязуючого закону про виборчу ординацію. І саме таке число можливих українських мандатів у будучому соймі вважаємо другим нашим важним політичним осягом, що виплив із виборчого порозуміння з польськими чинниками.

Третім важним досягненням є те, що на передові місця виборчих лист попали наші видатні громадяни, які мали все в широких масах українського населення довіря, які працювали довгі роки на громадянському й політичному полі, які займали в більшости в нашому національному житті відповідальні, а то й дуже експоновані становища. Словом, всі вони були учасниками активної політичної боротьби за поліпшення нашого положення.

Маючи все повище на увазі, ми з вдоволенням стверджуємо, що польські відповідальні чинники, з якими УНДО ввійшло у виборче порозуміння, зробили все можливе, щоб це порозуміння було в цілости дотримане. По їхній стороні унагляднилася в обговореній виборчій акції **добра воля** йти по лінії нормалізації польсько-українських взаємин на цій території. Вчорашній виборчий досвід у передвиборчих зібраннях став таким чином і для упереджених і недовірливих доказом на те, що не можна все і до всього підходити тільки з упередженням та резервою, але треба мати відвагу йти сміло на стрічу і найбільшим труднощам в імя національного добра. В даному випадку найбільші труднощі для нашої політики спричинювало недовіря в успіх порозуміння та непевність, чи по польському боці є добра воля і щирі наміри йти послідовно до налагнування польсько-українських взаємин у Польщі. Перший, можна сказати, пробний, передвиборчий акт на цьому відтинку доказав нам, що по тому боці є і добра воля і бажання шукати виходу з важкого положення. Це мусимо всі мати на оці, це мусимо чесно та гідно оцінити і вслід за тим поробити з цього відповідні висновки для нашої постави до великої справи нормалізації життя на наших землях.

З української преси.

Що таке Українська Народня Обнова?

На цю тему помістила **„Нова Зоря"** (ч. 60 з 11. ц. м.) передову статтю, з якої вибираємо отсе:

Українські католики рішили тому 5 літ оснувати окрему політичну організацію з ясно очеркненою ідеольоґією, програмою і тактикою. Ту організацію рішено назвати **Українсько-Католицькою Народною Партією (УКНП)**. Для переведення організації вибрано Організаційний Комітет, на якого чолі станув нині вже покійний бл. п. Олексій Саляк, емер. судовий радник. Тепер його наслідником є д-р Іван Волянський.

Організаційний Комітет опрацював та оповістив у місяці жовтні 1930 р. „Програмову Заяву", котру змінено в р. 1933. Подаємо її тут у новій формі:

I. Стоїмо на засадах католицької віри і католицької Церкви та домагаємося забезпечення повноти свободи католицької Церкви і її впливу на виховання молоді і на грмадянську мораль, натомість поборюємо течії безконфесійности, вільнодумства, масонства, сектярства й індиферентизму в усяких їх формах.

II. Нашу політичну діяльність розтягаємо на всі історично і племінно українські землі, прилучені до польської держави.

III. Згадані вище землі творять окрему геополітичну і суспільно-господарську цілість зі своєрідною традицією і власним національно-культурним обличчям, отже вони мають **повне право до самозначення і самоорудування.**

IV. Дотеперішній досвід показав наглядно, що ті землі занепадають на всіх полях громадянського життя: ріки не урегульовані, дороги запущені, людність не виходить з тяжкої господарської фінансової кріви, публична безпека щораз більше загрожена, деструктивні соціяльні змагання щораз глибше входять у народні маси, національна ворожнеча заогнюється до крайности і загрожує катаклізмом, шкільництво перестає відповідати своїм завданням, паде щораз нижче, а з ним і вся національна громадянська і господарська культура. Навіть ті мінімальні і по суті зовсім недостаточні самоуправні уладження, які Польща міжнародніми трактатами зобовязалася завести в нашій країні, досі не виконані, а що більше, навіть ті права й установи, які наша країна мала з часів перед війною, або обмежено, або цілком скасовано.

V. Супроти того, стоячи на засаді горожанської **льояльности** супроти польської держави, в котрій живемо, змагаємо законними способами до такої переміни в сучасній будові польської держави, щоби вся вище означена територія, згідно з її історичними традиціями та племінними, культурними і господарськими вимогами, була перетворена в окрему державно-правну одиницю і заосмотрена всіми потрібними органами прилюдної влади: законодатної, адміністративної, судейської, освітньої, господарської і військової

VI. Зокрема домагаємося: а) ревізії адміністраційного поділу РП. в тім напрямі, щоб національно й історично українські території були вилучені в окрему адміністраційну одиницю; б) щоби для цієї території був створений окремий краєвий сойм у Львові; в) щоб тому соймові було віддане законодавство у всіх справах крім тих, що докладно будуть означені як спільні, з тим застереженням, що краєва делеґація у варшавський сойм має мати відповідний вплив і на ті справи; г) щоб адміністрація для краєвих справ була віддана окремому краєвому урядові, відповідальному перед краєвим соймом.

VII. Хочемо будити і плекати історичну традицію тих земель та поширювати серед всіх катеґорій її людности ідеї господарсько-політичної солідарности, окремішности та самостійности.

VIII. Стоїмо на становищі, що в першій мірі місцеве населення, без огляду на мову, віру та расу, має право користати з усіх матеріяльних дібр і публичних інституцій політичних, культурних та економічних цього краю. Тому домагаємося, щоби всі уряди і державні становища були обсаджені в першій мірі тутешніми людьми. Домагаємося неограниченого доступу для місцевої молоді до всіх публичних шкіл. Домагаємося раціональної парцеляції великої посілости з узглядненням у першій мірі потреб тутешнього населення. І тому стоїмо на становищі повного територіяльного самоурядування, як одинокої ґарантії, що інтереси місцевого населення будуть належно стережені.

IX. В суспільно-економічній політиці стоїмо на становищі збереження господарської рівноваги і суспільної гармонії, натомість поборюємо усією рішучістю ідею клясової боротьби. З уваги на те, що хліборобство і хліборобський промисл — це основа богацтва і суспільної структури нашої землі, домагаємося забезпечення хліборобській клясі людности відповідного впливу на всі функції державного життя. Зокрема противимося, щоб господарство нашої наскрізь хліборобської країни підтинано штучним піддержуванням великого промислу західно-польських земель і цим способом допроваджувано до руйнуючої людність диспропорції між цінами рільних та промислових продуктів. Признаючи й оцінюючи економічне значіння і культурну ролю міст у національнім організмі, поборюємо сучасну систему господарського використування і культурного упосліджения села і містечка.

X. Вірні історичній місії і національній традиції нашої Землі, — хочемо бути посередниками між Заходом і Сходом, переймаючи від першого і передаючи другому культурні цінности католицького світа.

В наведеній вище „Програмовій Заяві" виложено програмові тези нашої орґанізації. Є вони овочем довголітнього досвіду та кількалітнього збірного труду найвизначніших теоретиків нового політичного руху між галицькими українцями, в першу чергу бл. п. д-ра Степана Томашівського, найвизначнішого українського історика, політика і публіциста й таксамо покійного вже д-ра Володимира Охримовича. Працювали над тими тезами також д-р Осип Назарук та о. д-р Теодозій Галущинський. Напрямні лінії ідеольоґії і тактики нашої орґанізації скристалізувалися на основі пастирських енунціяцій і вказівок Преосв. Григорія **Хомишина**, епископа станиславівського.

Орґанізаційний Комітет занявся відтак основуванням місцевих орґанізаційних груп там, де вже був відповідно підготований ґрунт. Опрацював орґанізаційний статут УНО. В травні 1932 р. змінено назву орґанізації на **„Українська Народня Обнова" (УНО)**, а то з огляду на деякі явища в українськім громадянстві в ціли уникнення непорозумінь, можливих при давній назві. До тих явищ належить м. і. те, що в останніх часах почали в публичнім українськім життю виступати під фірмою „католицькою" особи, відомі зі своїх націоналістичних і ліберальних переконань. Через те в новій назві пропущено прикметник „католицький" з рівночасним зазначенням у тексті, що орґанізація і далі стоїть на католицькім ґрунті та що буде боронити прав католицької Церкви. Тимсамим усувається також всякі підозріння, немовби та орґанізація мала на меті надуживати назву католицизму для політичних цілей.

Дня 18. листопада 1933 р. вибрано нову управу Української Народньої Обнови, зложену з 11 членів. Новим головою вибрано д-ра Івана Волянського, адвоката в Станиславові. Заступниками голови вибрані: Евген Барановський, емеритований суддя в Станиславові і Северин Сніґурович ремісник і купець у Станиславові. Секретарем вибраний знову Роман Гайдук, журналіст у Львові.

Поміж двома течіями.

Двотижневик Союзу Українських Купців і Промисловців **„Торговля і Промисл"** займає становище до недалеких виборів у Польщі у двох статтях. У другій з черги статті (ч. 16. з 15. 8.) під наголовком „Поміж двома течіями" читаємо:

В попередній нашій статті на тему виборів ми підкреслили бажання польського уряду надати майбутнім законоданим установам характер **суто-господарський.** Це очевидно булоб дивачне в давніших часах, у часах господарського лібералізму, коли то засадою було те, щоб держава якнайменше встрявала в господарські справи. Сьогодні держава стала всевладною, зокрема в ділянці економіки вона по диктаторськи переводить те, що вважає доцільним для загалу чи пак для неї, **відсунувши в тінь інтереси одиниці.** Центральний уряд при помочі свого адміністраційного апарату пильно слідкує за приватною і суспільною ініціятивою, втискає цю ініціятиву все більше у рямці щораз-то нових приписів і законів, формуючи її по свому, себто так, як це йому потрібно.

Зростаюча реґляментація торговлі і промислу має зокрема **для нас, українців,** що тільки на добре взялись тепер до вирощування рідної торговлі і промислу, **далекойдуче значіння.** Саме тоді, коли **нам потрібна нічим невязана вільність для виявлювання всесторонньої господарської ініціятиви, підприємчивости і рухливости,** — саме тоді виринає перед нами страшне **марево концесій і монополів у явних чи скритих формах,** марево державного інтервенціонізму в господарстві, посуненого до меж, яких раніше не знали. Чехи в колишній Австро-Угорщині і поляки в німецькій та російській займанщині (не згадуючи вже про Галичину) мали в часах **навіть найгіршого** політичного абсолютизму бодай вільну руку в господарських справах. Безправні в політиці, часто позбавлені можливости плекати рідну духову культуру, вони всетаки мали змогу піти дуже далеко у розвою торговлі, ремесла і промислу. Сьогодні, в обставинах омніпотенції держави, ці **аполітичні ділянки стають „політичними",** особливо коли вони звязані з життям національної меншости.

Місцева адміністрація дістає в руки засоби, якими — **навіть всупереч інтенціям центрального уряду** — може грізно орудувати, гальмуючи наші змагання, звязані з боротьбою за просто фізичне істнування.

Цій загрозі ми мусимо — наскільки це можливе — протиставитись. А протиставитись можна тільки шляхом виявлювання **якнайбільшої ак**

тивности. Пасивність — це прикмета східніх народів, це здача позицій без бою. **Ні одної трибуни, ні одного терену, ні одної інституції (державної чи самоврядної) не можна нам ігнорувати, легковажити чи бойкотувати.** Скрізь мусимо боронити своїх добрих прав, протиставитись тому, щоб нас зведено до ролі парія.

Неприсутній не має слушности! Це стара правда і про неї слід нам тямити тоді, коли наше громадянство розпалося в обличчі виборів до сойму і сенату на два табори: один табор проголосив участь у виборах, а другий табор вибрав виборчу пасивність.

Український купець і промисловець, отже чей тип українця, що думає господарськими категоріями, не може мати сумнівів при виборі одного чи другого табору. Він може навіть розуміти, ба й подекуди признавати слушність деяким аргументам противників нашої участи у виборах. Але зпоміж чуттєвости і розуму він мусить вибрати розум, у тій свідомости, що **часто і компроміс є боротьбою.**

Професійне життя українського купця і промисловця є одним ланцюгом компромісів. Та ці компроміси його не понижують, бо вони в суті річи є боротьбою за істнування і разом з тим боротьбою за краще завтра української нації, за її зріжничкування, за її суспільний та матеріяльний розвиток.

Участь наших купців і промисловців у виборах до Пром.-Торг. Палат був компромісом з дійсністю, з обставинами. Таким самим компромісом, необхідним і корисним у майбутності, є наша участь у виборах до варшавського сойму і сенату.

В. Н.

Велике значіння
Суеського каналу в італійсько-абісинськім конфлікті.

Загострення італійсько-абісинського конфлікту звернуло увагу цілого світа на Суеський канал, який лучить Середземне Море з Червоним Морем і дає догідний доступ Італії до її африканських кольоній: Еритреї та Сомалі. Зі сторінок світової преси не сходить питання, як поставиться В. Британія до справи замкнення Суеського каналу для воєнних транспортів на випадок війни між Італією й Абісинією. Одним словом розвязка цієї важливої проблеми залежить від В. Британії, яка через Єгипет виконує контролю над Суеським каналом. Замикаючи канал для воєнних транспортів В. Британія фактично унеможливить Італії правильну комунікацію з її африканськими кольоніями, які охоплюють Абісинію з північного сходу і з полудня. Тоді Італія мусіла би перевозити свої транспорти довкруги Африки, себто продовжити дорогу з італійських портів до берегів Еритреї понад 6.000 км.

Одначе справу замкнення каналу рішає статут Суеського каналу з 1888. р., який має характер міжнародньої умови і передає В. Британії тільки нагляд над каналом. Перша стаття цього статуту каже, що Суеський канал буде отворений і вільний до переїзду торговельних і воєнних кораблів усіх націй підчас миру і підчас війни. Держави, які підписали цей статут, згодились не ставити перешкод для свобідного користання каналом підчас миру і підчас війни. Але ці ясні постанови міжнародного договору, яким є статут т-ва Суеського каналу, виглядають інакше у щоденному житті. За замкненням каналу промовляє прецеденс з російсько-японської війни в 1904-5. р. Тоді В. Британія, як союзниця Японії, замкнула Суеський канал для російської воєнної фльоти й адмірал Рождественський мусів обїзджати цілу Африку, щоб доїхати на японські води.

Дотепер італійські кораблі свобідно перевозять транспорти через Суеський канал. Покищо нема ще війни між Італією та Абісинією і тому нема причини замикати канал для воєнних транспортів. До того в Парижі почались дипломатичні переговори В. Британії, Франції та Італії у справі італійсько-абісинського конфлікту. Від вислідку цих переговорів залежить, яке становище у справі замкнення Суеського каналу займуть два головні акціонарі Суеського Т-ва, В. Британія і Франція.

Слід тільки підкреслити, що В. Британія гарячково зміцнює базу для своєї воєнної фльоти на острові Мальті на Середземнім Морі, розбудовує воєнну пристань в Яфі і зміцнює порт Аден. Одночасно британський уряд запросив до Льондону на важну нараду високих комісарів Палестини та Єгипту, премієрів Іраку та королівства Ібн-Савда. Нема двох думок, що в Льондоні обговорюватимуть на нараді мілітарні справи на випадок італійсько-абісинської війни. Виходить, що В. Британія поважно числиться з вибухом цієї війни.

МІЛІОНОВІ ДИВІДЕНДИ.

Суеський канал, довгий на 168 км., широкий на 100 м., глибокий на 11 м., переїзджають кораблі за 15—16 годин. Тому, що рух кораблів постійно зростає, побудовано що три кільометри басейни, щоб могли краще минати один одного. Річно перевозять каналом коло 35 міліонів тон вантажу. Від кожної тони вантажу треба заплатити 10 франків у золоті, крім того високі оплати. Тому Т-во Суеського каналу має велитенські зиски. Минулого року дохід т-ва сягав понад 700 міліонів франків у золоті, основний капітал 1 міліярд 600 міліонів франків у золоті. Тому акціонарі цього товариства дістають найбільшу дивіденду на світі, акції т-ва є найпевнішою льокатою капіталу.

З виборчого руху.

Передвиборча нарада
в Перемишлі.

Дня 9. серпня відбулася в Перемишлі довірочна нарада, на котру прибув *п. Володимир Целевич*, кандидат на сойм з тутешньої округи. Нараду скликав Повіт. Нар. Комітет УНДО, проводив нарадами *о. Гарабач*. У рефераті пояснив п. *Целевич* наше політичне положення під сучасний мент, виборчу ординацію і подав ті аргументи, що промовили проводові УНДО піти до виборів. Дуже річеву й ділову промову приняли присутні оплесками. В дискусії промовляли пп.: д-р В. Загайкевич, О. Сенечко, о. Косонога й п. Ганиш — *всі за участю у виборах і за піддержанням кандидатури п. Целевича;* проти участи у виборах був тільки один промовець. І тому виборці нашої округи підуть лавою до виборів за своїм кандидатом, бо кандидатура п. Целевича тішиться тут загальною симпатією. Вибір кандидата дуже щасливий.

Я. ой.

Гітлерівський партійний зїзд
у Нірнберзі.

НІРНБЕРҐ, 15. 8. ПАТ. В партійнім зїзді у Нірнберзі візьме участь 15 тис. військових, 50 тис. політичних провідників, 100 тис. членів С. А., 54 тис. членів відділів праці, 18 тис. 500 членів С. С. і 50 тис. членів організації нац.-соціялістичної молоді

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ. 33)

ҐМІНД.
ТАБОР УКРАЇНСЬКИХ ЗБІГЦІВ І ВИСЕЛЕНЦІВ У ЧАСІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 1914—1918.
Спогади зперед 20-ти літ.

В 1915. році закінчився шкільний рік урочисто в дні 17. серпня; вакаційне дозвілля тяглося всього до 10. вересня з уваги на великі перерви науки в році через пошести. Більшість учительства перевела феріяльний час у місцевості Аннаберг у Стирії, де всі мали признані великі полекші. В 1916. році всього двотижневі шкільні ферії розпочалися 28. серпня. Ферії мусіли бути вкорочені тому, що в часі року замикано через епідемію школу двічі по три тижні.

В 1916. році зорганізовано окрему „Таборову Шкільну Раду“, як замінну установу за приписану законом „Місцеву Шкільну Раду“. Була це установа по правді — паперова. Властивий урядовий нагляд над таборовою школою мали: гміндівська Повітова Шкільна Рада і повітовий шкільний інспектор, людина для нас і для нашої школи вельми прихильна.

Згодом нагромадилося в гміндівському таборі чимало спосібної, охотної і до гімназійних наук підготовленої дітвори, яка марнувалася. Нераз підношено гадку заснувати в таборі приватну гімназію хоч для чотирьох нижчих кляс; одначе ця гадка довго покутувала гадкою, до котрої все повертався д-р Билинський. Як школа як цілість була улюбленим коником барона Чапки, а захисти також мрією д-ра Бухнера, так гімназія була слабою стороною д-ра Билинського; і коли під осінь 1915. року ця гадка здійснилася — його в цьому велика заслуга.

Її здійснено в такий спосіб, що при таборовій школі зорганізовано гімназійний курс для першої кляси, на який вписалося 48 учнів; скінчило його 38 учнів. На весну 1916. року перенесено ці курси до недалекого, заарендованого фільварку в Кірхбергу і приміщено їх у старому графському замчищі. Початки були марні; вчили всього дві учительські сили — Корнило Заклинський як управитель і Клим Чичка. При деяких змінах в управі перетримали ці курси в Кірхбергу ввесь шкільний (1916) рік. Після К. Заклинського був управителем курсів д-р Гаморак, відтак Сидір Єлюк. Коли опісля і цей зрезиґнував, провід курсів віддали о. д-рові Миколі Конрадові. Курси розвинулись і старе замчище в Кірхбергу не давало вже їм доцільного приміщення; тому їх назад перенесли до Ґмінду. Учні мешкали в окремому захисті в таборі, а на науку ходили до віддаленої два кільометри місцевости Унтер Віляндс; наука відбувалася в тамошній школі.

Тоді учителювали на тих курсах: 1) о. д-р Микола Конрад, що був катехитом і водночас управителем, 2) Корнило Заклинський, гімн. учитель з Вашковець, 3) Юлій Міськевич, гімн. учитель зі Станиславова, 4) Іван Слободян, гімн. учитель зі Станиславова, 5) Клим Чичка, гімн. учитель з Копичинець.

Учеників у всіх клясах разом було 106. У днях 14. і 15. серпня 1917. р. відбувся перед іменованою міністерством комісією річний іспит, при якому признано здатними з відзначенням 14 учнів, без відзначення — 78.

В часі року прибув до учительського збору ще проф. Омелян Бачинський. Після численних інтервенцій міністерство дозволило також на приїзд семинаріяльних учениць та учеників до Відня.

Таким робом завдяки заходам „Української Культурної Ради“ і таборової управи подано гімназійній і семинаріяльній таборовій молоді велику і хосенну поміч у науках, а то вирятовано їй три роки життя...

„Українська Культурна Рада“ сторожко назглядала і вихісновувала всяку нагоду, де виселенці моглиб набрати або поширити своє знання. Тому робила великі старання, щоби для гміндівського табору добути кільканацять безплатних місць на восьмитижневому курсі домашнього господарства, що його уряд улаштовував виключно для жіночої молоді в таборі Брук над Литавою. Та коли врешті уряд після довших спротивів признав гміндівському таборові 8 безплатних місць, було ніяково, а то й соромно перед чужинцями, що на такий пожиточний курс, де так напихалися ,що й на платні місця трудно було дістатись, годі було в таборі найти 8 охотних дівчат. Згологшувалися в тому переконанні

КАНДИДАТИ НА ПОСЛІВ.

КОЛОМИЙСЬКА ОКРУГА

На окружних зборах коломийської округи ч. 67 (повіти: коломийський, городенський, снятинський і косівський) зголошено таку листу кандидатів на послів: Йосиф Санойца, **Іван Заваликут**, д-р Олександер Васілевський і Микола Янушевський. Листа заступників кандидатів: Петро Бляскаль, **Слободян Юра**, Волянювський Едвард і **Боднарчук Дмитро**. Ця листа є одиноко важною листою на коломийську округу. Нашим чоловим кандидатом у цій окрузі є **Іван Заваликут**, адвокатський кандидат.

БУЧАЦЬКА ОКРУГА.

У бучацькій окрузі на листу кандидатів на послів вписано на четвертому місті **д-ра Евгена Ловицького**, а не Левицького, як видруковано помилково у вчорашньому числі „Діла".

СОКАЛЬСЬКА ОКРУГА.

У сокальській окрузі на листу кандидатів на послів вписано на четвертому місці **інж. Корнила Целевича**, а не К. Велевича, як це помилково подано у вчорашньому числі „Діла".

ЛЬВІВ-МІСТО.

Як відомо Львів-місто ділиться на дві виборчі округи ч. 70 і 71. В окрузі ч. 70 зголошено таку листу кандидатів на послів: Едвін Вагнер, Еміль Зомерштайн, Ян Канти Пфав, Стефан Квятковський, Густав Хмелевський і Здзіслав Шталь. В окрузі ч. 71 зголошено таку листу кандидатів на послів: Володислав Бирка, д-р Олександер Домашевич, д-р Станислав Островський, Януш Лясковніцький, Валерія Сабатовська.

КОВЕЛЬСЬКА ОКРУГА.

На окружних зборах ковельської округи ч. 57 (повіти: ковельський, любомльський і володимирський) зголошено таку листу кандидатів на послів: Леон Сухожецький, Петро Певний, Казимир Міхальський, Михайло Кусьнерук.

САРНЕНСЬКА ОКРУГА.

На окружних зборах сарненської округи ч. 58 (повіти: Сарни і Костопіль) зголошено таку листу кандидатів на послів: Володислав Вельгорський, о. Мартин Волков, Володислав Лопінський і Прокоп Мельничук.

РІВЕНСЬКА ОКРУГА.

На окружних зборах ч. 59 (повіти: Рівне і Здолбунів) зголошено таку листу кандидатів на послів: Яків Гофман, Бура Микита, Петро Жевуський і Йосиф Кравчук.

КРЕМЯНЕЦЬКА ОКРУГА.

На окружних зборах кремянецької округи ч. 60 (повіти: Кремянець і Дубно) зголошено таку листу кандидатів на послів: Ігнат Пулавський, Степан Скрипник, Павло Ягелло, Вілімон Кульчинський.

ЛУЦЬКА ОКРУГА

На окружних зборах луцької округи ч. 56 зголошено таку листу кандидатів на послів: Смачкевич, інж. Тимошенко і Рене. Зголошено теж листу заступників кандидатів.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Живучість Лугової Орґанізації.

Голос за поширюванням Лугових Орґанізацій.

Лугове свято у Львові, на якому було 2.500 луговиків і луговичок, дало доказ живучости тієї орґанізації. Бачили ми луговий похід, стрункі сотні луговиків. Все це давало надію, що з Лугової орґанізації вийде те, чого провід Лугу собі бажав. По всіх повітах відбуваються тепер фестини-пописи, де молодь у лугових одностроях під командою своїх старшин виступає до вправ. Внедовзі мають відбутися повітові Лугові свята, у Мостиськах, Копичинцях, які знову докажуть живучість молоді у Луговій орґанізації.

Серед нинішних обставин, де ще не минула в нашому народі анархія й демагогія, Лугова орґанізація має великі завдання перед собою, а саме знищити анархію й демагогію в цей спосіб, щоби молодь слухала своєї Лугової Старшини, а тимсамим привчалася до карности в громадянському житті. Тай політичні відносини в світі, де кожна держава, кожний нарід мобілізує свої сили, щоби бути на все готовим, також повинні вплинути на те, щоби український народ мав сильну і чисельну Лугову орґанізацію, де молодь та старші були б зорганізовані під гаслом підпорядкованости й послуху проводові.

Та всежтаки є багато ще й нині людей, які не хотіли б, щоби в нас повстала велика і сильна організація молоді. Люди ці підходять ріжними підходами і з ріжними цілями. Одні хочуть жирувати на каламутній воді, на анархії і плавати поверху, а інші з чисто шкурних політиканських причин хотіли би не допустити до розвитку української сильної орґанізації молоді. Треба собі здавати з того справу, що за Збручем Москва винищує український народ як тільки може. Москві невигідно, щоби в Галичині була національно свідома орґанізація молоді Луги. Так, як перед війною Москва пускала в нас все інтриги кацапські, щоби розбити народ, так і нині ріжні аґенти комуністичної Москви пускають ріжні інтриґи серед народу. Комуністична аґітація в Галичині зовсім збанкротувала і комуністи здають собі з того справу, що з комуністичними гаслами в Галичині далеко не заїдеш. Тому комуністичні аґітатори послугуються дуже часто гура-патріотичними гаслами на підривання чи нищення та оклеветування якоїсь сильної орґанізації. Негація всього, що не є комуністичне і знищення всього, що не слухає Москви, це є ціль явних і замаскованих комуністів.

Нашою відповідю на анархію, на роботу комуністів повинно бути створення якнайбільшої здисциплінованої Лугової орґанізації.

В першій мірі наша інтеліґенція повинна занятися Луговою орґанізацією. Бувші старшини повинні вступати до Лугової орґанізації, старатися засновувати Луги по всіх містах та селах і бути провідниками тих Лугових чет у зелених одностроях.

Луговик.

що там будуть їм платити. Колиж їм сказали, що крім утримання не будуть брати ніякої заплати, відступали. Трудно їм було пояснити, що це дуже пожиточний курс для їх хісна і знання і що лиш при великій прихильности уряду признано ґміндівському таборові аж 8 вільних місць. Врешті найшлося пять, що поїхали; та лиш одна відробила цілий курс. Інші повтікали назад до табору. „Тужно нам було за своїми"... виправдувались. По правді, мали чималі труднощі з мовою, хоч там і по чеськи можна було порозумітись; та в іще більшій мірі гнав їх страх, що ануж за той час їх повіти будуть відсилати домів, а їх у таборі не буде...

У звязку з цілою низкою справ, що торкались таборового шкільництва, слід згадати і за самооподаткування усієї виселенецької молоді у Відні. Хоч міністерство згодилось на приїзд молоді для дальшої науки до Відня — туди навіть перенесено на 1917-18 рік вищі ґімназійні кляси, — то підмогу на утримання молоді визначено нужденну — по 32 корон місячно. Бідолахи заморювалися просто голодом, а вчилися. Тому на засіданні головного виділу таборової читальні „Просвіти" д-р Лев Ганкевич піддав гадку самооподаткування для молоді і ту гадку одобрено. З дуже малими винятками загал таборової української інтеліґенції, хоч дехто і не без бурмотіння, тому вирішенню підчинився, що слід зачислити безперечно до додатних проявів ґміндівського життя.

(Продовження буде.)

З НАУКОВИХ ДОСЛІДІВ.

ПРОМЕНІ У ВСЕСВІТІ.

СПЕКТР І НЕВИДНІ ХВИЛІ.

Останні досягнення експериментальної фізики та техніки в ділянці промінювання, викликали в останніх роках сильне заціка́влення серед ширшого загалу.

Щоденна преса приносить щораз то частіше цікаві згадки про відкриття та досліди над ріжного роду новими промінями. Одні з них відгривають чималу ролю в модерній медицині, іншими послуговується сучасна техніка та використовує їх в радіофонії, радіотелеграфії та телевізії.

Окремі досліди над невидним промінюванням переводять теж військові технічні лябораторії майже всіх европейських держав; ці досліди вкриті глибокою тайною. Їх здобутком мають бути імовірно ріжного роду **„смертельні промені"**, що їх зовуть по часописах залежно від фантазії променями „X", „У" або „Z". Факт, що істнують промені, які викликують сильні зміни в організмі людини, навіть смерть у деяких дрібних звірят, причиняється сильно до таких тверджень.

З науки фізики знаємо, що звичайне біле світло (нпр. соняшне) переходячи через призму, заломлюється та розщіплюється (розкладається) на свої складові частини. Так повстає спектр, що складається з таких барв: червоної, помаранчевої, жовтої, зеленої, голубої, синьої та фіолетової. Причина розкладу білого світла через призму лежить, як відомо, в ріжних довжинах хвилі поодиноких барв. (Під довжиною хвилі розуміє техніка віддаль одного вузла хвилі від другого, тобто „гору" й „долину" хвилі разом). Залежно від довжини хвилі та скорости хвилювання зазнає наше око вражіння зеленої чи червоної барви. Вчені переконалися, що крім згаданих барв, які складаються на спектр, істнує ще при заломанню білого світла багато інших променів. Хоч вони є невидні, однак довжину хвилі та їх інші фізикальні прикмети вдалося вченим провірити. Вони переконалися, що на одному кінці спектра безпосередньо по червоній барві йдуть **інфрачервоні промені**, або інакше тепляні. Теплянима назвали їх тому, що саме вони викликують у людини враження тепла. Знову на другому кінці спектра безпосередньо по фіолетних ідуть загально знані **ультрафіолетні промені**. Ще далі натрапляємо на промені із щораз то меншою довжиною хвилі. До променів з дуже малою довжиною хвилі слід зачислити промені Рентґена. Усі ці промені повстають через хвилювання етеру. Вони мають приблизно ту саму скорість і ріжняться між собою довжинами хвиль.

Видні промені ділають на сиківку в оці людини так, що викликують вражіння світла. Невидні мають іншу довжину хвилі і тому не можуть подразнити ситківки.

ЕЛЄКТРОМАҐНЕТИЧНІ ХВИЛІ.

Довжина світляних хвиль буває від 3,6 до 7,7 десятьтисячних частин міліметра. Електромагнетичні хвилі починаються від довжини двох міліметрів. Радієві хвилі та інші мають довжину на кількадесять, кількасот, ба навіть кілька тисяч метрів. Хвилі такої імпозантної довжини не мають мабуть жадного біольогічного чи теж медичного впливу. Такі прикмети мають щойно хвилі високої частоти, довжини не меншої як 1000 метрів. Учений Дарсонваль досліджував ці промені вже 30 літ тому. Дарсонваль переконався, що вони переходячи через людський організм нагрівають його сильно. Вони найшли велике застосування в медицині. Їх названо діятермічними променями, а дану ділянку медицини **діятермією**.

Кільканацять літ пізніше висилав звісний італійський учений Марконі при помочі того самого роду променів мову та музику в етер. **Були це початки радія.**

Від тоді пішла електротехніка дуже сильно вперед. Майже щороку відкривають учені щораз то інший рід променів. Земля покрилася сіткою висильних станцій, що шлють в далекий етер свої радієві авдиції.

В останніх роках відкрили вчені нові хвилі, коротші від тих, що їх уживають в діятермії. Їх довжина сягає від 3 до 30 метрів. Ними зацікавився перш усього німецький професор політехніки Есав в Єні. Ці хвилі назвали **ультракороткими**. Вони мають подібні прикмети, що й діятермічні хвилі, однак їх ділання значно інтенсивніше. Так нпр. лікує модерна медицина при їх помочі гострі запалення. Та їх прикмети на цьому не кінчаться. Залежно від довжини хвилі, ділають ультракороткі промені більше або менше інтенсивно. Хвилі, що їх довжина сягає до чотирьох метрів вбивають бактерії. Інші знову мають таку сильну інтенсивність, що вбивають на коротку віддаль комахи, молоді крілики тощо.

Водночас надаються ці хвилі добре до висилання радієвих авдицій. Ультракоротких хвиль уживають у медицині, зокрема в терапії отвертих ран, ріжного роду запалень, та деяких нервових хороб. Є теж спроби лікувати умово хорих ультракороткими хвилями.

МЕЖОВІ ПОНЯТТЯ.

Промені, що довжина їх хвилі лежить у границях від трьох метрів до 0.3 міліметра покищо непрослідженні. Тут кінчаться теж фізикальне поняття **„електричних хвиль"** та маємо перехід до інфрачервоних (тепляних) хвиль. Довжина інфрачервоних хвиль сягає від трьох десятих до шість тисячних міліметра. Вони нагрівають наше тіло тільки поверхово в протилежности до діятермічних, що сягають до середини орґану. Тут наступає уже перехід до хвиль для нашого ока неприміттних. Це червоні промені. Опісля приходять по черзі всі коліри спектра аж до фіолетового. Ультрафіолетні промені знов невидні для нашого ока. Їх довжина находиться у межах від чотириста міліонових до сто міліонових з одного міліметра. Їх лікувальні прикмети нам усім добре знані. Ультрафіолетні промені находяться у великій скількости в соняшному світлі. Порох та пара (хмари), що находяться у повітрі, абсорбують (втягають) сильно ультрафіолетні промені так, що коли хочемо піддатися їх діланню, мусимо йти високо в гори. Ультрафіолетні промені можна витворювати штучно. Пара живого срібла, що находиться в рурці з кварцу висилає ультрафіолетні промені. Прилад цей загально знаний під назвою кварцевої лямпи.

Ультрафіолетні промені часто вживані в медицині. Ними послуговується теж модерна криміналістика, коли треба розпізнавати фальшиві документи, гроші, тощо.

НЕПРОСЛІДЖЕНІ ХВИЛІ.

Хвилі, що їх довжина сягає приблизно одної міліонової частини міліметра є покищо непрослідженні. Тут приходить перерва, що триває кілька октав. Опісля натрапляємо на **промені Рентґена**. Їх лікувальні, але теж шкідливі (тільки при довшім насвітлюванні) прикмети загально відомі. Інжініри, лікарі та лябораннти, що працюють постійно при апаратах Рентґена примушені носити спеціяльну охорону з тонкого олова та гуми. Олово має прикмету не перепускати променів Рентґена. Хто не перестерігає цих приписів, цей наражує тяжко своє життя. Найцікавіше мабуть те, що вчені ще досі не погодилися щодо дійсного ділання променів Рентґена на людський організм.

Найімовірніша є теорія, що приймає безпосередню зміну атомів білка в організмі як вплив ділання електронів.

Понижче променів Рентґена находимо ще інші роди променів досі непрослідженні. Та хто слідкує уважно за поступом сучасної науки проміновання, знає, що небавком й ці тайни природи перестануть бути тайнами і можна їх буде використати для людського здоровля.

Інж. Ар-кий.

Памяти заслуженого священика і громадянина.

О. Северин Матковський.

о. Северин Матковський, про смерть якого повідомляли ми у вчорашнім числі, належав до цієї старшої вже нині ґенерації нашого духовенства, що вміло гармонійно лучити душпастирські обовязки з громадськими. Він положив величезні заслуги на орґанізаційно-освітньому полі Гусятинщини і Копичинеччини.

Покійний був сином священика, на світ прийшов 2. листопада 1861. р. у селі Горожанка Велика, рудецького повіту. Початкову науку побирав у сільській школі в Горожанці та в Городку. Ґімназійні студії зачав у Дрогобичі, а покінчив в академічній ґімназії у Львові, де був одним із тих, що складали іспит зрілости в українській мові. По скінченні ґімназії записався на теольогічний виділ львівського університету, на якому покінчив три роки, а четвертий скінчив у Перемишлі в тамошній духовній семинарії. Скінчивши теольогічні студії, вписався на фільософічний факультет віденського університету. Там слухав викладів славного вченого і професора славянської фільольогії д-ра Міклосича. В часі університетських ферій подорожував по краях австрійської держави, по Німеччині, Італії, та Швайцарії. По скінченні фільософії оженився і висвятився та був рік сотрудником-проповідником у перемиській катедрі. Згодом перенісся до львівської дієцезії і став сотрудником, катехитом, а потім завідателем парохії у Снятині. В 1893. р. перенісся на становище пароха до села Босир копичинецького повіту.

Ще в львівській академічній ґімназії належав до тайного освітнього гуртка учеників, на який мав значний вплив тодішній студент львівського університету Іван Франко. Франко часто заходив до того гуртка й опікувався ним. В духовній семинарії був бл. п. о. С. Матковський одним із ініціяторів оснування читальні для питомців. По одержанні дозволу на заснування був членом першого виділу і першим її бібліотекарем.

Коли став парохом у селі Босирах, виявив дуже велику, всесторонню та інтенсивну громадську діяльність. Перш за все заложив у Гусятині філію Т-ва „Просвіта" і був довгі роки її головою. Проявив велику орґанізаційну роботу у справі заснування читалень „Просвіти" по селах. Попри те працював і над економічним піднесенням повіту. Заснував „Народній Дім Воскресення" в Копичинцях, також кредитове товариство „Згода" і „Збруч" у Гусятині. По селах орґанізував теж до спілки з іншими молодими діячами такі самі кредитово-кооперативні товариства. Займався пильно й еміґраційними справами гусятинського повіту.

Крім цього працював у Гусятинщині і на полі політичної орґанізації. В часі великого рільничого страйку в повіті був з доручення Народнього Комітету у Львові посередником між страйкуючими рільними робітниками і поміщиками. Лі-

Вбивника ґен. Наґати засудили

на смерть.

ЛЬОНДОН, 15. 8. ПАТ. Аґенція Райтера повідомляє: Аізаву, вбивника ґен. Наґати, мали поставити перед воєнним судом і як здогадуються, засудити на смерть.

ТОКІО, 15. 8. ПАТ. Аґенція Ренґо повідомляє: Відбулося тут засідання під проводом міністра Гаяші. В засіданні взяли участь шеф головного штабу кн. Канін та ґенеральний інспектор військового вишколу ґен. Ватанабе. Темою конференції була ситуація, що витворилася після вбивства ґен. Наґати. Постановили перевести уніфікацію контролі армії та скріпити дисципліну.

ПАВЛО ПРИСТУПА. 2)

Сусіди в анекдоті.

Дуже поширені і часті є „дефініції" від властивостей мови. Їх легко підхопити і тому є вони дуже вигідним матеріялом і тлом до ріжного роду особистих насмішок. Передовсім нарід проявляє тут незвичайну вражливість, реаґуючи на кожний, найменший хоч би огріх і відхил від загально принятої норми місцевого говору.

До дуже сильно підкреслених сторінок належать недостачі мовної артикуляції, отже властивости, що відносяться до вимови поодиноких звуків чи їх сполук.

І так з причини обниження артикуляції голосівок, від вимови „е" й „и" в напрямі „а" ,або як „я", назвали мешканців сіл Спасів і Первятичі в сокальськім повіті „галькаї". „Цуйте", чи „возух" — то людність Будинина в сокальськім повіті названа махнівцями, з причини приписуваної їм артикуляції „ц" „с", „з" і „сц" замісць звуків „ч", „ш", „ж" і „щ". Відси звуть їх також „шипії". З цієї самої причини, від артикуляції звуків шелесних як зубних, назвали сусіди мешканців сіл Голе і Сеньковичі „цуркалами". Мешканців Сокаля називають „кідрикі", бо говорять „ложкі", „мискі", „юрашкі".

Є теж інші означення невиразної вимови з похибками або взагалі вимови характеристичної.

Мешканців деяких сіл на південь від области лемків прозивають „бемки", бо говорять „бем" замісць „будем", „будемо". З цієї причини також „кавки сівецькі" — мешканці Сивки Надністрянської — говорять „кае", „кау", замісць „каже": „кажу".

Звертає теж простолюдня увагу на характеристичні властивости наголошування слів у поодиноких суспільних груп. Так є нпр. з лемківським наголосом, відмінним від загально-українського, що його сусіди висміюють.

Часто виступають також епітети, що вказують на улюблені слова, фрази, звороти, присліви, прокльони і т. п. вислови, заобсервовані у поодиноких груп, для них характеристичні.

Є це зверхні ознаки, що звертають на себе передовсім увагу сусідів у місцях спільних зібрань, як на ярмарках, відпустах і т. і. Нпр. населення зпід Білої Церкви називає мешканців Тетиєва в таращанськім повіті й Погребищ бердичівського повіту „гештаками" від слів для гонення коней „гета" — на право й „гешта" — на ліво. На Поділлі знане є прізвище „віштяки" для тих, що поганяють коні окликами „віштя"!".

Подібно підхоплюють і висказують у прізвищах своєрідні властивости словництва. І так від уживання слів іншої будови словотвору називають угнівські міщани мешканців села Бутин „картохами", бо говорять „картохи", замісць загально тут „картофлі".

Риси словотворення взагалі легко підпадають під обсервацію. З акання властивого цілій північній смузі польських говорів, сміється вже віддавна й обильно жартує ціла Польща.

Те саме діється з прізвищами від уживання слів в іншім, ніж знане льокально, значінні. Васильківців називають мешканці Махнівка і околиці „бабчиними", бо на означення пляшки уживають „баньчини", вони слова „банька", „баньчина" чим сусіди означають іншу посуду.

Часті також є назви, що походять від уживання поодиноких слів, в іншім середовищі взагалі незнаних.

Від слова „або" замісць уживаного в Угнові „ая" назвали угнівці своїх сусідів, мешканців Бутин, „абоками". „Сиготниками" прозивають населення Мшанця в старосамбірськім повіті, від слова „сегодне", що його там уживають. Мешканців околиць Перемишля й Ярослава назвали „юкавці", бо вони замісць „уже", „вже" говорять „ю". Подібно іншу льокальну групу від слова „також" прозвали „такожники". Деякі українські племена називають від уживання поодиноких слів чи часток „потаками" (говорять „по"), „сотаками" (со), „лемаками" (лем).

В 5. ч. „Рідної Мови" подав д-р Т. Олесіюк цікаву згадку про „хмаків", себто три четвертині мешканців Володавського повіту, що ріжняться від інших мешканців Підляшша не тільки відмінним строєм, але й мовою. Назвали їх так від уживаного ними слівця „хто". Віршик, що його уложив про хмаків якийсь селянин з околичної оселі, звучить: „Дивись, — Роля, Коденець, Виголів, Ситита, Кривоверба і Угнин Любень, Хворостита та ще сил більш ниж десять можна тут назвати, тілко гладко нема як всіх тут звіршувати. От, як бачите, тих людок межи всіми нами за єдно словце їх звуть якимись „хмаками". За таке от словце, котре вимовляє по-свойому кождий з них і „хмо" прикладає. Там не скажуть: „ми були", а скажуть: „булі хмо", і не скажуть: „ми дали" а скажуть „далі хмо". Воно бачте, тее „хмо" не що, як повичка, з давніх літ воно було, тепер вже привичка." Мешканці села Прелуки на узграниччі лемківсько-бойківськім мають назву „ятінки", тому, що замісць „тобі" говорять „ті", нпр. „я ті зробю", „я ті дам".

Такий самий прояв живого відчування ріжниць менших чи більших груп говорів виступає

квідацію страйку вдалося йому покінчити корисно для українських робітників.

В часі великої війни та окупації перебув усі воєнні лихоліття, а в 1917. р. був учасником делегації до головнокомандуючого південного російського фронту в Кам'янці Подільськім. Разом з о. Іваном Бриковичем і Миколою Кинасевичем інтервеніював з доручення генерального Вікарія о. Николая Теодоровича в справі вивезення у глибину Росії та інтернування греко-католицьких священиків. Делегації вдалося звільнити 62 українських священиків. В рр. 1918-19. був членом українського парляменту Національної Ради в Станиславові, де працював у кількох комісіях.

По великій війні не заложив рук і не зважаючи на поважний вік і підірване здоровля та страту одинокого сина Льва на війні, працював ділі, головно на культурно-освітньому полі Гусятинщини і Копичинеччини.

За заслуги на полі просвітянської діяльности в Гусятинщині і за свою громадську працю взагалі став у 1927. році почесним членом Т-ва „Просвіта" і ввійшов у ряди перших і найбільше заслужених українських громадян.

Його працю для добра народу перервала смерть. Помер по довгій і важкій недузі 13. серпня ц. р. у Тернополі в 74. році життя і 50. р. священства.

Похорони відбудуться в Тернополі 16-го серпня на місцевий цвинтар.

В. Й. П!

До відважних
належить світ!

(Стаття надіслана на недавній конкурс „Діла").

„Борітеся — поборете!" — сказав наш поет-геній Т. Шевченко. А щоб побороти противника, про це рішає фізична сила лише в 1/4 частині — сказав геній війни Наполеон. Зате сила духа, себто сильне хотіння перемогти аж у 3/4 частинах.

Таксамо рішає і в щоденнім житті сильна воля про успіх або неуспіх людини.

Отже всі наші невдачі і недомагання, на якім би вони полі не були, мають своє джерело **у недостачі хотіння забратись енергійно до якогось діла.** А та недостача хотіння випливає з браку довіря у свої власні сили, що саме ми здібні якесь діло довести до путнього кінця. Так міркує кожний з нас, або що-найменше більшість з нас, а вислід такий, що ми все ще пасемо задніх.

Щоб такому сумному станові зарадити, постановив п. фундатор Тихий з Америки розвідатись у прилюдний спосіб при помочі конкурсу, чому саме ми, українці, **не зважаючи на наше велике число,** зараховуємось чи не до найбідніших і до найнещасливіших народів на цілому світі, або бодай в Европі. Я дуже вдячний п. Тихому за його ініціятиву і забираю слово просто тому, бо хотів би при нагоді написати, як позбутись нам економічної нужди і вийти на битий шлях матеріяльного добробуту, що одинокий веде людину до економічної незалежности. Бо відомо, що добробут є джерелом особистої самопевности, з котрої випливають уже, так би сказати, автоматично всі дальші громадянські чесноти. Йшлоб лише про те, як ту самопевність набути і набувши її, не затратити. От і все, про що буде дальше мова.

Кажуть люди, що кожна дитина приходить на світ уже зі своїм призначенням, без огляду на те, чи родиться вона в золотій, чи теж у деревляній колисці. Здавалося би, що дитина багатих батьків малаб бути багатою, а бідних бідною. Та на жаль для багатих і на втіху для бідних так воно не є. Бо у кожній дитині рішає, як і в справдішній війні, крім економічної сили її батьків також духова сила кожної дитини, отже: воля, розум, енергія і т. п. спосібности. Про ту дрімучу в кожній дитині духову силу думали, думають і будуть думати всі провідники кожної нації, котрим доля їх народу лежить на серці.

Спартанці виховували собі найліпше на цілу Геляду військо і тримали автохтонів-гельотів у пониженні довгі часи лиш тому, що почали виховувати свої діти, своїх будучих громадян і вояків уже від 6-го року життя дуже строго і призвичаювали їх дуже скоро до військової дисципліни. Але хтось би міг мені закинути, що може вони вже були від уродження дужчі від гельотів, над котрими панували і тому їх нарибок був також енергічніший? На такий закид відповім, що таку саму штуку, як спартанці, втяли кільканацять сот літ пізніше турки-сарацени, з тою лише ріжницею, що турки брали на виховання не свої, а чужі, переважно таки наші, українські діти і виховували з них найліпше на ввесь світ військо, т. зв. яничарів. Головно за помічю тих яничарів запанував магомеданський місяць на трьох континентах світу. Отже через строге й доцільне виховання таки наших,ніби слабосильних, мягких духом і малоенергійних дітей — виховали турки нас на еліту своєї армії!

Але також і без специяльного виховування, лише примушена до того строгими обставинами, може людина видобути зі себе велику масу енергії, про іствування котрої даній особі може й самій не снилося. На доказ цього можуть нам послужити також наші слабосилі і мягкі українці, які, прибувши на вільну землю Вашингтона і загрожені зі всіх сторін автохтонами-індіянами й іншими чужинцями, **викресали зі себе неабияку енергію,** подібну до енергії всіх інших завойовників. Дійшло до того, що Злучені Держави Півн. Америки змушені були, в цілі охорони індіян перед цілковитою загладою від зайдів-пришельців, видати для індіян окремі охоронні закони, так як це й нині роблять деякі держави, щоби зберегти рідкі ґатунки диких звірят перед цілковитою загладою. Здійсниласяб тут наша пословиця, що „навчить біда ворожити, як нема що в рот вложити".

Вагу виховання дитини на характерного й енергійного громадянина нації зрозуміли дуже добре мужі-провідники майже кожної державної нації, без огляду на пануючий режім у державі. Але найяркіше воно виступає при диктаторських правліннях. Таке доцільне перевиховування цілої нації на копито даного партійного світогляду намагаються на наших очах перевести в життя большевики-москалі, італійські фашисти, гітлерівці-німці і т. д. Всі вони задумують переорганізувати свою націю від самих основ, себто від самої дитини. Всюди стараються відбирати діти батькам — подібно, як це робили спартанці або турки — і виховувати їх або на державний кошт, як у Большевії, або під дуже строгим надзором держави через специяльних інструкторів, як це роблять Мусоліні, Гітлер і т. д., щоб перевиховати дитину обох полів на **свого** громадянина.

Отже кожний нарід намагається виховувати свій нарибок у своїй державі в бажанім напрямі. Нам, на жаль, не вдалося ще взяти виховання наших дітей у наші руки і над вихованням нашої молоді мають дуже важке слово також незалежні від нас обставини. Тому ми мусимо при виховуванні нашої молоді на характерних, енергійних, сильних душею і тілом громадян шукати за прикладами у тих самих державних народів, які тоді, коли вони ще також були недержавними. Знаменитим прикладом можуть нам тут послужити чехи, а в неодному й поляки з Познанщини.

І маємо нині вже наші дитячі садки, наші „Р. Ш.", читальні „Просвіти", кооперативи і т. д. Йде лише про те, щоб не дати занидіти нашим молодим гурткам у дитячих садках і „Рідній Школі", бо там формується душа дитини в 3/4 частинах тугости кожної людини. Мусимо доложити всіх зусиль, щоби вже істнуючі дитячі садки і кружки „Р. Ш." за всяку ціну вдержати й поглибити, а відтак всюди там, де їх нема, позакладати нові, бо в дітях наша будучність.

Оскільки молодь ходить не до своїх шкіл, або вже школи покінчила, мусить вона бути постійно під опікою свого старшого громадянства, і то так довго, поки вона не дістане в руки самостійного варстату праці. Бо буває нераз, що молода людина і нібито вчена, чи там з патентом у кишені, прийшовши на розстайні дороги, може дуже легко збитися з доброї дороги. В таких рішальних для молодої людини хвилинах помічна рука старших — не конче навіть батьків — є конечна.

До такої широко закроєної акції, що обіймалаб вишкіл і допомогу аж до усамостійнення людини, треба, річ природна, багато труду і гроша. І тут знову виробляється і сталиться та безперервна енергія у старших громадян, щоб на конечні цілі потрібні фонди придбати. Бо до такого великого діла, як перевиховання цілої нації мусить запрягтися і то добровільно, ціла нація і доконувати при благороднім суперництві всіх громадян чудес.

На частинне покриття тих витрат можна було б з часом вже притягати і бувших своїх елевів, які повинні зрештою самі почуватись до обовязку сплачувати по своїй спроможности затягнений почесний довг.

Там, де не можна би творити вище згаданих садків, кружків „Р. Ш.", „Просвіт" і т. д., паде ввесь тягар у вихованні дітей на їх батьків, котрі повинніб дібрати собі до помочі приватних інструкторів хочби і до спілки з сусідом. Що таке перевиховання малоб бути уладжене по модерному і більше практично, про це не згадую, бо це є вже журбою нашої найвищої виховної маґістратури, себто „Р. Ш."

Тут хотів би я ще додати, що ми тратимо навіть і ту малу частину нашої енергії, яку маємо, зовсім непотрібно і для нації без ніякої користи через нашу паскудну і хоробливу вдачу — амбіцію, себто охоту всюди і все поставити на своїм. Через ту зовсім зайву ворожнечу між членами одної і тої самої нації йде намарно ціла їх і так невеличка енергія саме на ті тертя й лайки, так що такі закукурічені когути навіть не спостережуться, як стають дуже легко добичею хижака-лиса. В кожнім разі розсварений між собою нарід не представляє для противника ніякого партнера з котрим треба би числитися. Передовсім шкідлива є сварка визначних осіб або партій, бо такі партнери відбувають свої герці вже прилюдно і через це деморалізують свого молодшого брата до-решти.

Отже до виховання енергійного нарибку в кожнім народі треба оконечно створити ареопаг, відповідальний за долю нації перед грядучими поколіннями або історією, котрий би був понад партіями, давав у всьому директиву, лагідив пристрасти і через свою безсторонність мав пошану в цілому народі. Оскільки нам удасться довести започаткований вже Всеукраїнський Конгрес до успішного фіналу, себто до тісного порозуміння всіх українських партій, — то подія ця піднесе дуже авторитет нашої нації, отже й кожного поодинокого її члена, бо покаже перед цілим світом нашу духову зрілість, енергію солідарність, а також субординацію, отже всі прикмети, питомі вже націям першої кляси.

Шумівач.

всюди і є тим популярніший, чим більші є ріжниці в поодиноких провінціональних говірках.

Знані є загально насмішки із львівських співних і перетяжливих „тайойків" (та-йой), з яких порядно насміхаються інші дільниці. Подібно сміються з великопольського „осй", чи польського „да". В Анґлії така велика ріжниця в поодиноких говорах, що — анґлієць не може й уст отворити, щоб не наразитися на глум другого анґлійця.

Ті, яких прозивають, не тільки знають про насміхи своєї околиці, але при нагоді коли сходяться, стараються не вживати цих типових мовних рис, що їх інші висмівають і передражнюють.

Так наприклад лемки стараються в розмові з чужими, нпр. мешканцями довколичних сіл, оминати своєрідних рис свого говору; соромляться говорити „лем". Так само поводяться щодо свого акценту: в селі Воля Міхова соромляться люди говорити „Слава Ісусу Христу", бо наголос останнього слова висмівають.

Часом насмішки вказують на матеріяльний стан групи. „Калаї" — це мешканці Криворівні на Гуцульщині і назвали їх так з причини убогости (калаяник — бідний).

Творяться теж назви, що вказують на характеристичні особові риси поодиноких місцевих груп чи суспільних верств. Так нпр. мешканці села Душатин на пограниччі лемківсько-бойківськім мають прізвище „нанашки", тому, що носять переважно ті самі назвища (нанашко — кум).

(Кінець буде).

ІЗ ТАЄМНИЦЬ СРІБНОГО ЕКРАНУ.

Кінові тузи Павло Мюні і Воллес Бірі.

ОДИН З АМЕРИКАНСЬКИХ АРХИТВОРІВ.

Довгі місяці не сходила із світових екранів фільма „Я збіглець" з найпопулярнішим тепер ктором Америки, Павлом Мюні. Актор, що грає цій фільмі ролю вязня, створив креацію, що війшла до історії кіематографії. Фільма, що в акій смілій формі виявила закулісові обставини іяличного життя Америки, для самих американців стала архитвором, маючи поза ідейними прикметами ще й мистецькі. Це фільма, якою американці регабілітують свою безплодну кіноу продукцію.

АКТОР В 11-ТОМУ РОЦІ ЖИТТЯ.

Заголовний актор, Павло Мюні, дістався до фільми так, які більша частина його попередників: припадково, ненадійно та щасливо.

Вже в шестому році життя дав його батько а науку гри на скрипці, бажаючи бачити в ньоу скрипача. Тоді, коли товариші малого Павла рались безжурно між собою, Мюні мусів мучиись на неулюбленому інструменті, бо так велів атько. Це тривало до 11-го року життя.

Раз якось у місцевому театрі у Клівленд не тало актора, що мав відограти одну ролю в новій єсі, а годі було підшукати заступника. Мюні дінався про це від батька, що грав головну ролю цій виставі і заявив батькові, що готов заступити неприявного актора. Батько спершу висміяв ітвака", бо без огляду на здібности й талант, треа було мати відповідний вік й умовини, але коли синок уперся, а треба було врятувати театр з клопоту, батько згодився на його виступ.

Молодий хлопчина так знаменито ухарактеризував себе, та так уміло моделював голос, що ей його дебют мав якнайкращий успіх. З того асу Мюні покинув зненавиджену науку гри на крипці та посвятився постійній праці в театрі.

ДОРОГА ДО СЛАВИ.

Мандруючи десять повних літ із підрядними театрами, дістався Мюні до театру на Бродвею, а дальше подався у Голівуд, де добуваючи успіхи у трьох менших фільмах, заграв головну ролю у песі виробництва „Варнер Брос" п. з. „Я є збігцем". Високомистецька гра поставила його між найславніших акторів й сповнила його бажання, які колись були тільки, здавалось, недосяжними мріями...

ТАЛАНТ І ЗНАННЯ ЖИТТЯ.

Коли хто, то хіба фільмові актори можуть почванитися найбільше буйним життям та дивними примхами долі, що кидала їх на найріжнороднійші ділянки праці. До найбільше бувалих акторів належить м. ін. Волес Бірі. Ріжні характери, які приходилось цьому акторові відтворювати у своїх фільмах, вимагають передовсім великого таланту та життєвого знання, бож і справді ціле до-фільмове життя цього актора було наче приготуванням до пізнішої карієри.

Хлопцем ще втік із дому до цирку та став тренером слонів. Відтак переходив на що-раз то вищі становища з цирку до цирку. Свою професійну карієру почав як співак у хорах малих містечок, а далі в Ню Йорку. У фільмі грав ролі спершу слуг у комедіях і поволі переходив до щораз важніших. Ще як мало знаний актор одружився з Ґльорією Свенсон, але ця доба в його житті тривала коротко; вони незабаром розійшлися.

З черги був Бірі фільмовим продуцентом, заложив в Японії власне виробництво, часто здобував велике майно і часто його тратив.

Повний успіх почався для нього у фільмах: „Ришард Львине серце", відтак в усіх фільмах з Марією Дреслер, і таких як „Чемп", „Серце велитня", „Віва Вілля", і врешті найновіша фільма „Хіна Сіс", якої дія йде в цілости між Сінґапур і Гонґ-Конґом. Бірі грає в ній ролю російського купця, якого підозрівають у толу, що він є проводиром небезпечної шайки піратів побережжа. Побіч нього грають у фільмі Джан Гарльов і Клерк Ґейбл.

(є. т.)

НОВИНКИ

— **Футра, всілякого рода, найвибагливіші, по**лучає Юліян Глушівський, пл. Капітульна 3. І. п. телефон 254-46. 10 19—

— **Д-р Олександер Лаврівський,** ґінекольоґ акушер, вернувся і ординує Львів, вул. Льва Сапіги 6, тел. 244-56.

— **Залізнича катастрофа.** В четвер рано на стації Колодно перекинулось два ваґони особового поїзду Сокаль-Львів ч. 2311. Жертв у людях не було. Залізнича комунікація далі відбувається з пересіданням. Зі Львова виїхав рятунковий поїзд.

— **Гураган над Краковом.** В середу вечором лютував над Краковом великий ґураґан з громами і хмаролом. Ґураґан повиривав кількасот старих дерев, понищив телефонічні і телеґрафічні дроти та електричні проводи. Грім ударив в електрівню і тому в цілім місті згасло світло і станули всі трамваї. Грім знищив комин фабрики і запалив кілька домів. До того страшна злива залила вулиці і вдерлася до нижче положених домів. У рятунковій акції брала участь пожежна сторожа, поліція і військо. Ґураґан надтягнув з півдня. У Будапешті ґураґан знищив спортові трибуни, одна особа вбита, 50 ранених. На Дунаю затонуло багато човнів. У радзимінськім повіті і в селі Баснів коло Варшави грім убив шість осіб і спричинив пожежу, в селі Рипін пожежа знищила 20 хат. Шкода сягає 70.000 зол.

— **Страшне душогубство коло Жовкви.** В середу пополудні у присілку Крепи села Замочка, жовківського повіту, 24-літній Петро Габада вбив маму своєї нареченої Ксеню Троць, сестру нареченої Параню, а свою наречену Марію тяжко зранив у ногу. Причиною душогубства був спротив матері проти подружа з її донькою. Ранену Марію відвезли до шпиталю, убивник утік. До Замочку виїхала судово-лікарська комісія.

— **В день учителем, нічю бандитом.** Довгий час замаскований бандит допускався грабіжницьких нападів на дорозі між Островцем і Вонховцем і ніяк не могли його здемаскувати. Щойно припадок допоміг. Бандитові не вдався напад на одного різника, тому втік полишаючи револьвер. Револьвер здепонували в поліції і на основі реєстраційного числа ствердили, що цей бандит, то народній учитель із Кшечновиць Стефан Ґроґас у Сандомирщині. У суді доказали Ґроґасові кілька грабіжницьких нападів зі зброєю. Засудили цього вчителя-бандита на пять літ вязниці. Засуджений і прокуратор зголосили апеляцію.

— **Львівська хроніка.** При вул. Жовківській ч. 11 помер нагло підчас купелі на удар серця 42-літній купець С. Барт. — З помешкання З. Нича при вул. Грунвальдській ч. 29 вкрали злодії білля й убрання на 1.300 зол. — У Скнилівку в середу вечором повстала пожежа в господаря Петра Гумера. Згорів дах хати. Шкода понад 500 зол. — Ірена Файс, 60-літня сторожиха при вул. Немцевича ч. 41 дала Ізидорові Франовичеві 203 доляри, який згодився вишукати для неї одну кімнату і заняття сторожівки. Франович прогуляв гроші, які ощаджувала Файсова ціле своє життя. Поліція арештувала Франовича в однім ресторані при вул. Жовківській і відобрала 21 долярів і 10 зол.

— **Краєва хроніка.** У Грималові втопився в річці Гнилка селянин Маріян Травка, який дістав нападу епілепсії. — В селі Буциках згоріло три господарства. Шкода велика. Пожежу спричинили діти. На жаль староство у Скалаті забороняє засновувати „дитячі садки", а тимчасом діти лишаються без опіки і спричинюють шкоди.

— **Заповіт міліярдерки.** У Гонконґу померла в 80-тім році життя Марія Чатер, жінка славного міліярдера з Гонконґу, що помер у 1926 р. Чатер приїхав туди у 1864. як малий урядовець і розбагатів так, що став одним із найбагатших людей в Азії. Він вибудував гонконґську пристань і багато великих будівель, що перемінили місто в першорядний торговельний осередок. У його „Мармуровій Палаті" одна збірка китайської порцеляни оцінена на 250.000 фунт. шт. Його вдова залишила цікавий заповіт: „Шесту частину свого капіталу записую своєму братові, але на жаль не можу пригадати собі його імени, бо вже багато літ про нього не чула. Остатнє місце його осідку було Ванкувер у Британській Колюмбії". Коли цього брата не найдуть, гроші підуть на добродійні цілі.

— **Провансальські кухарки поклоняються своїй святій.** У славнім франц. місті Тарасконі зібрались кухарки з цілого Провансу, щоб поклонитись своїй патронці. Є нею св. Марта, сестра Лазаря, що приймала Ісуса. Зображають її в кухонною ложкою і вязкою ключів. Провансальські леґенди оповідають, що історія її життя звязана саме з Тарасконом, бо тут її поховали. Мала вона вибратись у подорож до Ґалії і вбила дракона. Тарасконці, як знаємо з повісти Додета, вміють вигадувати нечувані історії і роблять це так самовпевнено, що треба їм вірити. Провансальські кухарки, коли приходять на них тяжкі часи, моляться до св. Марти і вірять, що коли вона не може допомогти їм ложкою і ключами, то допоможе мечем.

— **Майно Мдівані.** Американська преса повідомляє, що славний кавказький карієрист Олексій Мдівані, який згинув в автовій катастрофі, залишив 10 міл. дол. Розведена з ним жінка Варвара Геттон дістане тільки пяту частину спадщини, хоч усе майно дістав Мдівані від неї. Решту майна дістануть два брати Мдівані і дві його сестри. 5 міл. дол. вложив Мдівані в обліґації американської держави, щоб не платити податків. Мдівані мав 40 коней для гри в польо і великий маєток у Каліфорнії, який дістав від своєї жінки ще як наречений.

— **Ріжні вістки.** Відомий мадярський політик граф Альберт Апоні поважно занедужав. — У британській армії вводять новий зразок рушниці, трохи лекшої, з якої можна буде дати на мінуту 50 стрілів замість 15. — У Відні розберуть цими днями памятник республики, що стояв у парку на площі Шмерлінґа. — Париські музеї підвищили ціну вступів на 3 фр.; тільки до двох державних буде вільний вступ у неділі. — Шведський уряд поставив 4 великі гармати на своєму острові Ґотлянд. — Біля Мурманська дикі собаки роздерли 7-літню дівчинку в полі; голодних диких собак є в цій околиці багацько. — Спол. Держави мають намір вибудувати два величезні пароплави, більші як „Квін Мері" та „Нормандія" по 50 міл. дол. — У Венеції відкрили третю міжнародню фільмову виставу.

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: „ЧОЛОВІК 300.000", комедія на 3 дії Джонсон—Юнґа.

Американська комедія з американським сюжетом: гарний і талановитий молодець, що працює як репортер, має такі небуденні ідеї, що не може заробити на буденний хліб. Остання його ідея, що має змінити все його життя, така: — дає він величезне оголошення, що ожениться з дівчиною або вдовою, яка виграє його на льотерії. Кожна читачка вирізує купон з окремим числом і вписуючи там своє прізвище, пересилає його до редакції з одним доляром. Ці купони стають льосами. Молодець сподівався заробити на цьому яких 20.000 дол., тимчасом фантастичний життєпис, доданий ним до оголошення, повний пригод і таємничости, приніс йому 300.000 кандидаток на жінку, себто 300.000 долярів. Заки дійшло до льосування, молодець уже закохався і тепер переживає траґедію — буде мусіти оженитись з якоюсь „вильосованою" жінкою, що виграє його на льотерії!

Дотеп, на якому заснована вся ця фарса, міг би використати нині неодин молодець і може тому ця комедія має так багато імовірности серед американських обставин, де найважніші життєві трудноці розвязує добра реклама.

Стовпом цієї безпретенсійної забави був актор Качмарський, попросту незрівняний у своїх жестах і міміці. Дуже добрі характеристичні креації створили славна артистка Семашкова і завсіди зразкова Якубівська. *м. р.*

—o—

Із судової салі.

ЗАСУД СВЯЩЕНИКА У ГРИМАЛОВІ.

Дня 18. березня ц. р. довідався **о. Іван Пачовський,** парох Калагарівки, що учениця III-ої кляси Дарія Трінкель опинилася на науці релігії римо-кат. обряду, хоч мала бути на науці релігії греко-кат. обряду. Отже о. Пачовський увійшов до кляси, де відбувалася наука римо-кат. релігії і забрав звідти Дарію Трінкель до себе. Після того черниця Марія Мецьвяк, що цене науку римо-кат. релігії замість священика, зробила донос до поліції, яка обвинуватила о. Пачовського у провині з арт. 128 к.к. („непристойне поведення"). Городський суд у Грималові присудом з дня 24/7 ц. р. до II Кд 342/35 визнав о. Пачовського винним цієї провини та **засудив на гривну у квоті 10 зол. і на покриття карних коштів.** Черниця Марія Мецьвяк як свідок заявила, що вона не знала, що не вільно приймати на науку релігії дитини без дозволу приналежного пароха, бо думала, що „це все одно". Боронив д-р Олійник, адвокат у Грималові.

ДИВОГЛЯДИ.

НЕБЕЗПЕЧНИЙ ПРАПОР

Ґубернатор Сан-Себастіяно засудив на 1000 пезет маркіза Меріте за те, що на літнищі найшли в його валізі... монархістичний еспанський прапор. Маркіз пояснив, що возить із собою цей прапор на випадок смерти, бо хоче, щоб прикрили ним його труп.

БІЙ БИКІВ НА ВУЛИЦІ.

У Мадриді два бики, призначені для змагань на арені вирвались з ваґонів на двірці і втікли на вулиці. Серед великої юрби цікавих на середині вулиці бились вони один з одним так довго, аж один упав мертвий.

ПОЛІЦІЯ І ВЧЕНИЙ.

Ню-йорський лікар Ральф Віллар воскресив малпочку, яку заморозив і тримав у леді кілька днів. Це має бути спосіб боротьби з сухотами. Хотів він іще перевести такий досвід на людях і дав відповідне оголошення до преси. Зголосилось 200 кандидатів, зпоміж яких вибрав він дуже сильного і здорового чоловіка, сценариста в Голівуді Стефена Симковича. У справу вмішалась поліція й арештувала обох. Віллара — за намагання душегубства, Симковича за намагання самогубства.

Дописи.

ЛЮБАЧІВ.

Шашкевичівський концерт богословського хору. Дня 11. серпня ц. р. відбувся в Любачеві концерт у честь Маркіяна Шашкевича, виконаний хором студентів Богословської Академії зі Львова. То не був звичайний концерт, а духовий бенкет, урочистий підем духа, де битком набита саля впивалась поодинокими точками концерту. Сама поява на естраді хору в духовних одягах робила на слухачів велике враження. А хор такий здисциплінований, добірний і з такими могутніми та милозвучними голосами, що ввесь час викликував рясні оплески, які в свою чергу приневолювали концертантів повторювати пісні, що були одні кращі від других. Також декляматор „з Божої ласки" зворушив усіх до глибини душі — до сліз. Виконавець вступного слова, якого виголошенню тутешня влада ставила чомусь перешкоди, доказав, що є не тільки талановитим поетом і творцем вірша в честь Маркіяна Шашкевича, але також гарним промовцем, який уміє промовити слухачам до розуму й до серця. Дуже симпатичне враження зробили три точки смичкового дуєту. Концерт удався і під оглядом моральним і матеріяльним. Доходу 138 зол. Салю та світло відступила „Просвіта" безплатно. Членів хору розібрали громадяни на прохарчування і нічліг. Старшина кружка „Рідної Школи" зробила все, що було можна, щоб моральний і матеріяльний бік був якнайкращий. Належиться щире признання носіям ідеї Маркіяна Шашкевича, що вкладаючи свій труд, додають нам духа і кріплять моральні сили у злиденних, сірих днях теперішнього життя. Тому щира дяка від Любачівщини всім тим, що спричинили таке незабутнє свято в честь пробудителя Галицької Землі, Маркіяна Шашкевича.

о. Мих. Гірняк.

Присилайте передплату!

СПОРТ.

Другий Сокіл-Україна.

Відплатні змагання цих дружин за мист. Ок. Ліги відбудуться в неділю 18. н. м. на грищі Петля... Початок: год. 10. передпол.

ЛЬВІВ. 14. VIII. ГАКОАГ (Відень)-ПОГОНЬ 1:6 (1:0).

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ:

ТОРГОВЛЯ І ПРОМИСЛ, ч. 16 (22) з 15. серпня п. р. Зміст: Перед виборами до законодатних палат (II. Між двома течіями). — Наше овочарство (За організацію „Торговельного Союзу Садівників") I. Шлях до збільшення садівничої культури, II. Організація збуту овочів. — Імя і прізвище має міститись у фірмі. — За купецькі патенти. — Чи оплатиться проводити упрощене книговодство. — Скажім собі правду — Наша мова і чужі доставці. — Основтіте філії СУК і Пр. у Косові. — Загальні Збори СУК і Пр. у Стрию. — Дещо про ґалянтерійну бранжу в торговлі. — I. курс упрощеного книговодства у Львові. — Вияснюємо. — Більш для людового і халупничого промислу (Невдоволення реміснячої преси). — Як пересилати податкові відклики? — Дещо з товарознавства (Сир). — Великий фейлетон: Генрі Форд про працю, торговлю і промисл інж. М. Деревника. — Малий фейлетон: „Щастя в нещастю" і багато інформаційних вісток.

DZIENNIK ROZPORZĄDZEŃ gminy król. stol. miasta Lwowa. Lwów, 15. lipca i 15. sierpnia 1935. R. IV. Nr. 14,15.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Нечинний.

Театр Різнородностей.

Пятниця, 14. VIII. год. 8. веч. премієра „Чоловік 300.000", ком. Джонсона Юнга.

Субота, 16. VIII. в год. 8. веч. „Чоловік" 300 тисяч".

Цирк Станевських при вул. Пелчинській:

Пятниця, 16. VIII. одна вистава в год. 8·15 веч.

Концерти українських студентів Богословської Академії у Львові відбудуться:

Броди 16. VIII.
Золочів 17. VIII.
Зборів 18. VIII.
Тернопіль 19. VIII.

Дохід іде на Рідну Школу.

Кіна.

АДРІЯ: Знеславлена" і „Світла Адрії".

АПОЛЬО: „Недокінчена симфонія".

АТЛЯНТИК: „Червона жінка".

ВАНДА: „Нині живемо" і ревія „Професор у кабареті".

ҐРАЖИНА: „Чібі" (з Франціскою Ґаль).

КАСІНО: „Провокатор Азеф".

КОЛІСЕЙ: Нечинне.

КОПЕРНИК: „Ніч на Трансатлянтику", „Наш хліб насущний".

МАРУСЕНЬКА: „Вбивство в Шикаґо" та виступ факіра.

МІРАЖ: „Ракочі марш", „При зачинених дверях".

МУЗА: „Танечниці з Буенос Айрес", „Наші хлопці моряки".

ПАКС: Нечинне.

ПАЛЯС: „Кімната ч. 309".

ПАН: „Вондер-Бар", „Білі люди".

РАЙ: „Фрайляйн Доктор".

СВІТ: Нечинне.

СОНЦЕ: „Мадам Батерфляй" і ревія „Парада гумору".

СТИЛЕВЕ: „Жовтий князь" (Рамон Новаро) й ревія.

УТІХА: „Король ґанґстерів" і ревія.

ХИМЕРА: Нечинне.

Закордонне радіо.

Пятниця, 16. серпня 1935.

Відень (506,8) 17.30 Спів (Каролюс, барит.), 19.30 Два фортепіяни. 22.10 Шотляндські пісні в супр. форт. **Брно** (325,4) 19.30 „Дві вдови" оп. Сметани. **Прага** (470,2) 16.30 Сальон. квартет, 19.25 Нар. пісні. **Париж** (1648) 12.15 Легка музика, 20.30 Симф. концерт. **Білгород** (437,3) 13.15, 16.40 Рос. і сербські пісні. **Берлін** (356,7) 17.00 Концерт (муз., сп.). 20.10 Давня вес. батьківщина (муз., сп.). **Кенігсвустергавзен** (1571) 14.00 Муз. всячина, 18.30 Скрипка. **Кельн** (455,9) 21.40 „Сумерк богів" Ваґнера (вийми). **Ляйпціг** (382,2) 20.15 Марші й танці Бетовена. **Мінхен** (405,4) 16.10 Солісти (муз., сп.). **Будапешт** (550,5) 17.00 Легка музика, 18.45 Солісти, 20.15 Мад. пісні, 22.40 Концерт. **Міляно** (221,1) 13.05 Камер. орх., 20.40 „Помаранчевий цвіт", комедія Бірабо. **Рим** (420,8) 19.45 Концерт, 20.40 Вечір всячини.

Субота, 17. серпня 1935.

Відень (506,8) 15.35 Цитристи, 16.45 Дута орх., 19.45 „Дер Фрехлінг" оп. Вайнберґера. **Брно** (325,4) 17.55 Суч. форт. музика. 18.45 Моцарт-Россіні (спів, музика). **Кошиці** (259,1) 17.40 Для Закарпаття. **Прага** (470,2) 12.30 Легка музика, 18.20 „Солодка є помста" оп. Ґраба. **Париж** (1648) 20.45 Арії з ком. опер, 20.00 „Фрине" ком. оп. Сен-Саенса. **Берлін** (356,7) 18.15 Пісні й музика, 19.00 Серенади. **Кенігсвустергавзен** (1571) 16.00 Вес. пополудне, 20.10 Вес. вечір. **Кельн** (455,9) 19.25 Нім. нар. пісні Брамса (Ремаґін барит.). **Ляйпціг** (382,2) 15.05 Легка музика, 20.10 Веселий вечір. **Мінхен** (405,4) 11.00 Легка музика для села, 12.00 Концерт, 14.20 Соната д-дур Моцарта на два форт., 19.05 Камер. музика. **Міляно** (221,2) 11.30 Популярна музика, 13.10 Тріо, 17.05 Танк. музика. **Рим** (420,8) 17.10 Квартет манд., 20.40 „Іль Міраколо" лір. легенда Лячетія.

Львівське радіо.

Пятниця, 16. серпня 1935.

6.30 Ранішня авд., 6.33, 6.36 Руханка, 6.50 Музика з ґр. пл.; у перерві в год. 7.20 Ранішній денник, Спорт.-тур. гутірка, 8.25 Практ. вказівки, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольоґ. вістки, 12.05 Полудн. денник, 12.15 Концерт сальон. квінтету, 13.00 Хвилинка для жінок, 13.05 Твори на цитру, ксильофон і гармонію з ґр пл., 13.30 З ринку праці, 15.15 Біржа, 15.25 Експорт, 15.30 Форт. ресітал, 16.00 Господарське значіння солодких вод, 19.15 Концерт орх., 16.35 Гутірка для хорих, 16.50 Оповідання, 17.00 Квартетові мініятури, 17.29 „Планети" муз.-словна авд., 18.00 На післяповеневих теренах, 18.15 Вся Польща співає, 18.30 Весела програмова скринька, 18.40 Сусп хвилина, 18.45 Ревелерси з ґр. пл., 19.15 Реклям концерт, 19.30 Спів (Ванда Колянкевич) у супр. форт., 19.50 Чудесна книжка або практ. домашній лікар, 20.00 Раз-два-три й уже — ґротеск. фейл., 20.10 Легка музика з ґр. пл., 20.45 Веч. денник, 20.55 З давньої та суч. Польщі, 21.00 Симф. концерт, 22.00, 22.07 Спорт. вістки, 22.10 Легка й танк. муз. з ґр. пл.

Субота, 17. серпня 1935.

6.30 Ранішня авд., 8.25 Практ. вказівки, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольоґ. вістки, 12.05 Полудн. денник, 12.15 В Еспанії — ґр. пл., 13.00 Хвилинка для жінок, 13.05 Найправдивіші танґа, 13.30 Найгарніша ґр. пл., 14.30 Новинки з ґр. пл., 15.15 Музика з ґр. пл., 15.25 Польська морська торговля, 15.30 Для дітей „В ягодового короля" М. Конопніцької, 16.00 Техн. скринька, 16.15 Віольонч. ресітал, 16.50 „Інтервю" гумореска Корн. Макушинського, 17.00 Концерт орх., 18.00 Спорт. порадник, 18.10 Хвилина поезії: Вірш. Каз. Тетмаєра, 18.15 Вся Польща Співає, 18.30 Огляд періодиків, 18.40 Сільва рерум, мист. життя. 18.45 Форт. ресітал. 19.15 Реклям. концерт, 19.30 Польські пісні, 19.50 Акт. гутірка, 20.00 Каміння говорить, 20.10 Мала орх., 20.45 Веч. денник, 20.55 З давньої та сучасної Польщі. 21.00 Авд. для закордону. 21.30 Концерт. орх., 22.00, 22.06 Спорт. вістки, 22.10 „Весела Сирена", 22.30 Танк. музика з ґр. пл.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 15-го серпня ц. р. кооперативам платив за: льоко Львів.

1 кг.	масла десерового бльокового без опаковання	2·50 зол.
1 кг.	масла десерового в бочках враз з опакованням	2.54·50 „
1 кг.	масла дес. експорт. враз з експортовим опакуванням дає зачет по	2·60 „
1 л.	молока	0·14 „
1 л.	сметани	0·65 „
1 к.	яєць	3·00—3·10 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, на сметану і молоко слаба.

Маслосоюз повідомляє, що від 15. VIII. п. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята від 50 дкг.	за 1 кг.	0·80 зол.
Мол. однор. кури I. кл.	„	0·80 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ОГОЛОШЕННЯ.

Подяка.

Сподобалося Всевишньому покликати до себе мого Найдорожчого брата Василя, Д-ра Мітрата, Апостольського Протонотаря, Шамбеляна Його Святости Папи Римського, Крилошанина і Кустоса Епископської Капітули в Перемишлі, що по тяжкій операції в санаторії Обезпечальні у Львові, принявши св. Тайни, упокоївся в Бозі дня 28. липня 1935, — а тлінні Його останки були перевезені до родинного гробівця в Миколаєві над Дністром, де спочивають Його небіжка жінка Ольга і Його одинока дитина Корнельцьо.

Тяжко засмучена родина Покійного складає отсим, сердечну подяку Всечеснішим Всесвітлішим і Високопреподобним О.О. Духовним, що зволили вселаскаво взяти участь в тім сумнім похороннім обряді і звеличити його своєю присутністю, а саме: о. Мітратові Пиндї і о. Мітратові Од. Бавюкові за провід у похоронах, о. Пралатові Гриникові за прегарну, піднеслу, до сліз зворушливу проповідь і о. Пралатові Ректорові Гмитрасевичу, о. Радникові Доментію Садовському, пароxові Преображенської церкви, де відбулись похорони у Львові, Протоєреєві Табінському, о. Катехиті Василеві, о. Совітникові О. Кишакевичу, о. П. Дзедзикові, о. сов. А. Каштанюкові, о. сов. Яр. Чемеринському, о. В. Белеєві, о. Волод. Бdevinському, о. Годуньковi, о. Чайковському.

Сердечно дякуємо Сокальському Деканові о. Ничаєві, що зволив ласкаво прибути з делеґацією і вінком від сокальських міщан, для яких Покійний, як їх парох виставив величаву церкву.

Сердечно дякуємо о. Деканові Федусевичу, пароxові в Миколаєві над Дністром за величаве уряджения похорону при спровадженню тіла до Миколаєва, як також і всім Всечеснішим О.О. Кондеканальним Миколаївського деканату за вселаскаву участь в цих похоронах.

Сердечно дякуємо Високоповажаним Панству Деканам Федусевичам за ласкаве приняття у своїм гостиннім домі для учасників похорону.

Сердечно дякуємо славному хорові Високоповажаного Пана Радника Купчинського, гарному хорові з церкви св. Юра, як теж і хвальним хорові та орхестрі в Миколаєві.

Дякуємо щиро і Впв. Пану Директорові похоронного заведення „Харіс", що так уміло і щиро занявся технічним уряджениям цілих похоронів. Сердечне Спасибі Всім.

брат — **о. Олександер Левицький**
декан і парох в Одесску
з родиною.

156

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.